

МОНИТОРИНГ НА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈАТА НА ЗАКОНОТ ЗА АУДИО И АУДИОВИЗУЕЛНИ МЕДИУМСКИ УСЛУГИ ВО МАКЕДОНИЈА

ТРАНСПАРЕНТНОСТА НА РЕГУЛАТОРОТ ЗА ЈАКНАТА, НО НЕ Е ЦЕЛОСНО СПРОВЕДЕНА

Од ВЕСНА НИКОДИНОСКА,
Македонски институт за медиуми

Транспарентноста и отчетноста се сметаат за клучни предуслови за заштита на независноста на аудиовизуелните регулаторни тела ширум Европа. Овие стандарди се отсликани и во новиот Закон за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги (2013) во Македонија. Постоенето на транспарентно, независно, ефикасно и одговорно регулаторно тело во областа на аудио и аудиовизуелните медиумски услуги е една од главните цели на новиот Закон (член 2).¹

И покрај тоа што транспарентноста беше водечки принцип за креаторите на политиките во сите досегашни закони, тој често беше нарушуван од страна на политичките центри на моќ, кои на различни начини се обидуваа да влијаат врз регулаторот. Регулаторното тело подолго време е предмет на сериозна критика од страна на медиумската заедница поради процедурите за именување членови на неговото раководно тело (Советот), поради недоволната транспарентност во процесот на одлучување, како и во процедурите за доделување дозволи на радиодифузерите. Процедурите за именување членови на Советот на регулаторот неколку пати во минатото се спроведуваа на нетранспарентен начин, што се одразуваше врз неговата независност. И покрај тоа што низ годините легислативата се подобруваше преку воведување механизми со кои што требаше да се зајакне независноста на регулаторното тело, политичките центри на моќ секогаш наоѓаа начини да влијаат врз неговата работа.

Новиот Закон (2013) донесе структурни новости за регулаторот, така што поранешниот Совет за радиодифузија се трансформираше во Агенција за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги. Законот воведи и

¹ Закон за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги (2013). Достапен на: www.avmu.mk. Пристапено на 2 април 2015.

ИЗВЕШТАИ ОД
МОНИТОРИНГ 2015

ЗОШТО Е ВАЖЕН
ИНТЕГРИТЕТОТ НА
МЕДИУМИТЕ

позиција директор на регулаторното тело, кому му се доверени пошироки надлежности во споредба со оние што ги имаше претседателот на Советот за радиодифузија, што беше избран според Законот за радиодифузна дејност од 2005 година. Со цел да ја зајакне правната основа и да обезбеди поголема независност на регулаторот, новиот Закон дополнително ги прецизираше одредбите што се однесуваат на транспарентноста и отчетноста.

Транспарентноста, како клучен индикатор за оценка на независното и ефикасно функционирање на регулаторните тела, содржи различни димензии што треба да бидат отсликани во законската рамка, во процесите на одлучување и отчетноста кон засегнатите страни, во процедурите за именување и отпуштање на членовите на раководното тело, во знаењето и експертизата на човечките ресурси, како и во процедурите за доделување дозволи.² Овој извештај има за цел да истражи колку новоформираната Агенција во Македонија ги почитува принципите за транспарентност во нејзината работа. Поконкретно, извештајот се фокусира на: законските предуслови за обезбедување транспарентност; начинот на именување членови на Советот на Агенцијата; работата на регулаторното тело, како и на процедурите за доделување дозволи. Извештајот, исто така, ќе претстави некои од предизвиците во оваа област и начинот на кој тие биле решавани.

Мониторингот беше спроведен од март до мај 2015 година. За таа цел беа искористени неколку квалитативни методи за собирање и анализа на податоци, вклучувајќи: длабински интервјуа со претставници на регулаторното тело, радиодифузерите и медиумски здруженија; анализа на домашни законски акти и официјални документи на регулаторот, како и на други релевантни меѓународни организации; консултирање анализи и публикации од други релевантни медиумски организации; и анализа на секундарни податоци обезбедени од релевантни официјални извори во Македонија.

1

ТРАНСПАРЕНТНОСТА ВО ЗАКОНОДАВСТВОТО И ПРАКТИКАТА

1.1 ЗАКОНСКАТА РАМКА И НЕЈЗИНАТА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА

Од усвојувањето на првиот Закон за радиодифузна дејност во 1997 година, законската рамка постепено се подобруваше, вклучувајќи механизми за зголемување на транспарентноста и отчетноста, но и за намалување на политичките влијанија врз работата на регулаторот. Сепак,

² Европска комисија, *ИНДИРЕГ Индикатори за независно и ефикасно функционирање на аудиовизуелните медиумски услуги заради спроведување на правилата на Директивата за аудиовизуелни медиумски услуги*, 2011. Достапно на http://ec.europa.eu/archives/information_society/avpolicy/docs/library/studies/regulators/final_report.pdf. Пристапено на 2 април 2015.

НОВИОТ ЗАКОН ЗА АУДИО И АУДИОВИЗУЕЛНИ МЕДИУМСКИ УСЛУГИ (2013) СОДРЖИ ПРОШИРЕНИ И ПРЕЦИЗНИ ОДРЕДБИ, КОИ ШТО ЈАСНО ГИ ДЕФИНИРААТ ОДГОВОРНОСТИТЕ НА АГЕНЦИЈАТА ЗА ОБЕЗБЕДУВАЊЕ ТРАНСПАРЕНТНОСТ, ОТЧЕТНОСТ И УЧЕСТВО НА ЈАВНОСТА.

имплементацијата на законите секогаш беше проследена со политизација на процедурите за именување и одлучување на регулаторот, вклучувајќи го и доделувањето дозволи на „соодветни“ апликанти. Во голем број случаи во минатото, регулаторното тело отворено ги прекршуваше законите и „застрануваше“ од своите стратемиски цели, за сметка на политичките и на бизнис интересите на центрите на моќ.

Во споредба со претходниот Закон за радиодифузна дејност (2005), новиот Закон за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги (2013) обезбедува многу пошироки и подетални одредби што се однесуваат на транспарентноста и отчетноста. Транспарентноста се истакнува како една од целите во новиот Закон (член 2), додека неколку други членови јасно ги дефинираат одговорностите на Агенцијата во однос на постигнувањето транспарентност, одговорност и учество на јавноста. Генерално, новата законска рамка може да се смета како соодветна основа за обезбедување транспарентност на регулаторот.

Во текот на 2014 година, Агенцијата, во рамки на своите законски обврски, до Собранието го достави Годишниот извештај за работата, кој содржи и информација за реализација на годишниот план за програмски надзор, потоа финансиски извештај за претходната година, како и ревизорски извештај. Беа доставени и Годишната програма за работа и финансискиот план за 2015 година. Сите овие документи се на располагање на веб-страницата на Агенцијата (член 8). Спроведувањето јавни истражувања и анализи за развојот и состојбите на медиумскиот пазар се, исто така, една од задачите на регулаторот (член 9), што треба да бидат основа за обликување или имплементација на медиумската политика. Таквите студии редовно се реализираат и во минатото, но поранешниот Совет за радиодифузија, никогаш ефективно не ги користеше сознанијата од нив за развој на медиумската политика. Во овој поглед, работењето на новиот Совет на Агенцијата, допрва треба да се види.

Регулаторот, исто така, е обврзан да организира јавни состаноци најмалку еднаш во три месеци со цел да им овозможи на сите заинтересирани страни да ги изразат своите ставови и мислења во однос на ситуацијата на медиумскиот пазар (член 9). Средбите, истовремено, им овозможуваат на заинтересираните страни да ги искажат своите ставови во однос на реализираните активности од страна на регулаторот заради постигнување на целите што се определени со годишната програма за работа. Во согласност со барањата во новата легислатива, регулаторот организираше четири јавни состаноци во 2014 година и еден во март 2015 година.

Сите информации поврзани со процедурите за доделување дозволи, со доставувањето предлози од заинтересираните страни, како и податоците и информациите објавени од страна на Агенцијата и пристапот до нив, треба да бидат регулирани со подзаконски акти (член 9). Со цел да се овозможи јавна расправа и да се обезбеди можност за сите заинтересирани страни

да го искажат своето мислење, регулаторот, пред да донесе или измени подзаконски акт, како и пред да ја донесе годишната програма за работа за наредната година, мора да ги објави овие предлог-документи на својата веб-страница. Добиените мислења и коментари за време на јавните дискусии, како и ставот на Агенцијата, исто така, мора да бидат јавно објавени (член 10). Во 2014 година, регулаторот усвои повеќе релевантни подзаконски акти, кои претходно беа предмет на јавни консултации, а подоцна беа објавени на веб-страницата на Агенцијата.

Во 2014 година, во согласност со динамиката предвидена со новиот Закон, регулаторот, главно, се фокусираше на воспоставување на внатрешната инфраструктура, како и на развивањето работни процедури и документи. Заради тоа, ефективната имплементација на Законот ќе треба допрва да се оценува. Сепак, некои од мерките што ги презеде Агенцијата во текот на првата година од работењето (што е образложено подолу во текстот) укажуваат на потребата од континуиран надзор врз работата на регулаторот.

1.2 ИМЕНУВАЊЕ ЧЛЕНОВИ НА СОВЕТОТ НА РЕГУЛАТОРОТ

Во последните две децении, политичките влијанија врз регулаторот станаа повеќе правило отколку исклучок. Независноста на регулаторот останува да биде едно од најспорните прашања, особено поради тоа што номинирањето и именувањето членови на Советот во минатото често се одвиваше под силно влијание на владејачките партии. И покрај тоа што и во претходната законска рамка (2005) веќе беа вградени механизми со цел да се спречи влијанието на власта, на политичките партии и на сопствениците на медиумите врз регулаторното тело, центрите на моќ секогаш наоѓаа начини да влијаат врз именувањето и процесот на одлучување.³ На пример, во 2006 година, во првиот состав на Советот за радиодифузија, двајца од номинираните кандидати се сметаа за многу блиски до лидерите на владејачките партии во тоа време (односно СДСМ).⁴ Во 2011 година, бројот на членовите на Советот за радиодифузија беше зголемен од 9 на 15 со амандман на Владата, со цел да се воведат нови овластени предлагачи, што всушност беа политички институции или други регулаторни тела (Претседателот на државата, Заедницата на единиците на локална самоуправа на РМ, Комисијата за заштита на конкуренцијата

3 Трпевска, С. и Мицевски, И., 'Македонија', во *Media Integrity Matters*, Peace Institute, Љубљана, 2014, стр. 261.

4 Заради тоа ВМРО-ДПМНЕ, која ги доби парламентарните избори во јуни/јули 2006 година го сметаше целиот состав на новоименуваниот регулатор како многу близок на својот опонент СДСМ.

и Државната комисија за спречување корупција).⁵ Формално, оваа промена беше образложена со потребата да се зацврсти ефикасноста и транспарентноста на регулаторот, но во суштина, нејзината цел беше да се стекне политичко мнозинство во Советот во корист на новата владејачка партија, ВМРО-ДПМНЕ.⁶

Инаку, моделот за назначување членови на Советот на Агенцијата, што е презентираан во новиот Закон (2013), е речиси ист како и во Законот од 2005 година. Тој е дизајниран со цел да гарантира транспарентност и независност во процедурата за именување на кандидатите за членови на регулаторот. Моделот, исто така, имаше за цел да го сведе на минимум политичкото влијание што во голема мерка се применуваше во минатото.⁷ Новиот Закон донесе минимални интервенции на листата на овластени предлагачи, вклучувајќи ја Адвокатската комора и Заедницата на единиците на локална самоуправа на Република Македонија, како нови предлагачи што влегоа на местото на Македонската академија на науките и уметностите. Другите овластени предлагачи, според чии предлози Собранието ги именува членовите на Советот, се: Комисијата за прашања на изборите и именувањата на Собранието на Република Македонија (предлага двајца членови), двете здруженија на новинари (секое предлага по еден претставник) и Интрауниверзитетската конференција (член 14).

За време на усвојувањето на Законот од 2013 година, некои медиумски експерти искажаа загриженост дека политичкото влијание се' уште е возможно преку членовите предложени од страна на собраниската Комисија и Здружението на единиците на локалната самоуправа. Центарот за развој на медиумите сугерираше наместо собраниската Комисија да именува двајца членови, еден од нив да биде предложен од здруженија на граѓани. На тој начин, заканата од директно политичко влијание би се намалила, а препораките на меѓународните организации би биле прифатени.⁸ Сепак, таквото решение не е вклучено во последниот Закон од 2013 година.

Што се случи во практиката? Во јули 2014 година беше конституиран новиот Совет на Агенцијата. Пет од седумте членови на Советот беа исто

5 Македонски институт за медиуми, *Развој на медиумите во Македонија според индикаторите на УНЕСКО*, Скопје, 2012, стр. 23. Достапно на: <http://mim.org.mk/mk/is-trazuvanja/item/408-analiza-za-razvojot-na-mediumite>. Пристапено на 10 мај 2015.

6 Македонски институт за медиуми, *Развој на медиумите во Македонија според индикаторите на УНЕСКО*, Скопје, 2012, стр. 23. Достапно на: <http://mim.org.mk/mk/is-trazuvanja/item/408-analiza-za-razvojot-na-mediumite>. Пристапено на 10 мај 2015.

7 Трпевска, С. и Мицевски, И., 'Македонија', во *Media Integrity Matters*, Peace Institute, Љубљана, 2014, стр. 261.

8 Центар за развој на медиумите, *Мониторинг на спроведувањето на медиумското законодавство, на МИОА, на Собранието на РМ, на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги и на Македонската радиотелевизија*, март 2014 година, Скопје, стр.5. Достапно на www.mdc.org.mk. Пристапено на 17 мај 2015.

И ПОКРАЈ ЗАГРИЖЕНОСТА ДЕКА ИМЕНУВАЊЕТО ИСТИ ЧЛЕНОВИ НЕ Е ВО ДУХОТ НА ЗАКОНОТ И ПРЕПОРАКИТЕ НА СОВЕТОТ НА ЕВРОПА, ЗАКОНОДАВЕЦОТ НАШОЛ „ЛЕГАЛЕН“ НАЧИН ДА ОБЕЗБЕДИ ИМЕНУВАЊЕ НА ИСТИТЕ, ПОЛИТИЧКИ СООДВЕТНИ, КАНДИДАТИ. ПОРАДИ ТОА, ОСТАНУВААТ СОМНЕВАЊАТА ДЕКА ПОВЕЌЕТО ОД ЧЛЕНОВИТЕ ВО НОВИОТ СОСТАВ НА СОВЕТОТ ОД 2014 ГОДИНА, СЕ БЛИСКИ ДО ВЛАДЕЈАЧКИТЕ ПАРТИИ.

така членови на поранешниот Совет за радиодифузија, а сегашниот директор на Агенцијата беше последниот претседател на поранешниот Совет за радиодифузија. Петмина од членовите беа повторно именувани со нов седумгодишен мандат. И покрај одредбата во двата закони дека членовите не може да бидат реизбрани/повторно именувани (член 28 во Законот од 2005 година и член 15 од Законот од 2013 година), преодните и завршни одредби во двата закона, овозможуваат постојните членови да бидат избрани/именувани за членови на новото регулаторно тело. Така, во текот на изминатата деценија, вкупниот мандат на неколку членови од регулаторното тело беше „продолжен“ на овој начин. И покрај загриженоста дека именувањето исти членови не е во духот на Законот и препораките на Советот на Европа,⁹ законодавецот нашол „легален“ начин да обезбеди именување на исти, политички соодветни, кандидати. Ова е особено релевантно кога ќе се земе предвид фактот дека мнозинството од старо-новите членови на актуелниот состав се оние кои влегоа во Советот за радиодифузија во 2011 година, преку амандманската интервенција на Владата, со која се воведоа нови овластени предлагачи (види стр. 4). Поради тоа, остануваат сомневањата дека повеќето од членовите во новиот состав на Советот од 2014 година, се блиски до владејачките партии. Овие сомневања се поткрепени со критиките за политичка мотивираност на некои мерки и чекори што регулаторот ги преземаше во неколку контроверзни случаи изминатите две години.

Според европските стандарди, знаењето и стручноста на членовите на регулаторното тело, имаат „влијание врз неговата способност да носи соодветни одлуки во интерес на пошироката јавност“,¹⁰ а аналогно на тоа и на нивото на независност. Овие квалитети ја зголемуваат способноста на регулаторот за спречување на влијанијата од страна на различните актери, вклучувајќи ги и субјектите што ги регулира.¹¹

И покрај тоа што критериумите за професионалните вештини на кандидатите, нивните квалификации и искуство беа дефинирани и во Законот од 2005 година, тие честопати беа запоставувани во процедурите за номинирање. Во повеќе случаи, именуваните членови немаа експертиза во соодветните полиња (туку во машинско инженерство, хемија итн.) или

9 Совет на Европа, *Препорака (2000) 23*. Достапно на: http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/doc/cm/rec%282000%29023%26expmem_en.asp. Пристапено на 10 април 2015.

10 Европска комисија, *ИНДИРЕГ Индикатори за независно и ефикасно функционирање на аудиовизуелните медиумски услуги заради спроведување на правилата на Директивата за аудиовизуелни медиумски услуги*, 2011, стр. 387. Достапно на: http://ec.europa.eu/archives/information_society/avpolicy/docs/library/studies/regulators/final_report.pdf. Пристапено на 2 април 2015.

11 Совет на Европа, *Препорака (2000) 23*. Достапно на: http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/doc/cm/rec%282000%29023%26expmem_en.asp. Пристапено на 10 април 2015.

дури немаа завршено ниту високо образование. Главен „адут“им беше нивната поврзаност со политичките партии. Според Законот од 2013 година, членовите на Советот на Агенцијата треба да ги исполнуваат следниве критериуми: мора да бидат државјани на Република Македонија со завршено високо образование и најмалку петгодишно релевантно професионално искуство. Поконкретно, мора да бидат истакнати професионалци во областа на комуникацијата, новинарството, електронските комуникации, информатиката, културата, економијата, правото или слични релевантни области (член 16). Во јули 2014 година, составот на новиот Совет беше едногласно потврден од страна на собраниската Комисија за избори и именувања, а законодавниот дом ги изгласа сите номинирани членови без вистинска дебата околу нивните квалификации и експертиза.¹²

Со новиот Закон се налага членовите на Советот да имаат различни професионални искуства, со што ќе му овозможат на регулаторот да располага со поголема и разновидна експертиза. Релевантните меѓународни стандарди препорачуваат експертиза во аудиовизуелните и сродни области, како што се рекламирањето, техничките аспекти на радиодифузијата итн.¹³ Центарот за развој на медиумите предлагаше овластените предлагачи да номинираат претставници од нивната професија или барем од слична, односно поврзана професија. Целта на овие сугестии беше да се избегнат ситуации како кога едно од здруженијата на новинари кандидираше правник наместо новинар или кога Адвокатската комора номинираше машински инженер наместо правник, како што е тоа случајот во сегашниот состав на Советот.¹⁴

1.3 ТРАНСПАРЕНТНИ И НЕЗАВИСНИ ПРОЦЕДУРИ

Правилата за транспарентност често се заобиколуваа во минатото, кога и поголем дел од обврските на регулаторот, утврдени со Законот за радиодифузна дејност од 2005 година, само формално се спроведуваа. Членовите на поранешниот Совет за радиодифузија одржуваа т.н.

¹² Центар за развој на медиумите, *Мониторинг на спроведувањето на медиумското законодавство, на МИОА, на Собранието на РМ, на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги и на Македонската радиотелевизија*, август 2014 година, Скопје, стр. 7. Достапно на www.mdc.org.mk. Пристапено на 10 мај 2015.

¹³ Европска комисија, *ИНДИРЕГ Индикатори за независно и ефикасно функционирање на аудиовизуелните медиумски услуги заради спроведување на правилата на Директивата за аудиовизуелни медиумски услуги, 2011*. Достапно на: http://ec.europa.eu/archives/information_society/avpolicy/docs/library/studies/regulators/final_report.pdf. Пристапено на 7 април 2015.

¹⁴ Центар за развој на медиумите, *Мониторинг на спроведувањето на медиумското законодавство, на МИОА, на Собранието на РМ, на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги и на Македонската радиотелевизија*, март 2014 година, Скопје, стр. 7. Достапно на: www.mdc.org.mk. Пристапено на 17 мај 2015.

“координативни” состаноци зад затворени врати во врска со одделни прашања на дневниот ред, а овие разговори не беа содржани во записниците. Оваа практика претставуваше „сериозно прекршување на принципот на транспарентност на јавната работа, кој треба да биде еден од основните принципи на работење на независното регулаторно тело.“¹⁵

И покрај задоволителната законска рамка во однос на транспарентноста на регулаторот, во новиот Закон отсутствува одредба со која јасно се наведува дека „работата на Агенцијата е јавна“, што се смета за голем недостаток во споредба со претходниот Закон (2005). Сепак, во јануари 2015 година, Агенцијата го донесе Деловникот за работа во кој се истакнува дека работата на Агенцијата е јавна и седниците се отворени за новинари и други засегнати страни. Во него, исто така, се наведува дека Агенцијата треба да обезбедува информации за сите клучни актери и да ги направи јавно достапни.

Во практиката, во некои случаи новоформираната Агенција не го почитуваше принципот на отвореност кон јавноста и обезбедување непристрасност кон радиодифузерите. Иако регулаторот е должен секогаш да дејствува на транспарентен начин и да биде предмет на демократска контрола,¹⁶ во 2014 година имаше неколку отстапувања од начелата на транспарентност. Некои седници беа затворени за заинтересираните субјекти и на јавноста не и беше дозволен пристап до одредени финансиски документи. На пример, и покрај тоа што на веб-страницата беше објавен Финансискиот план за 2015 година, Агенцијата ги затвори вратите кога се дискутираше за депозитните влогови. Информациите за износот, банките и условите под кои Агенцијата ги има орочено своите средства на депозитни сметки, останаа нејасни.¹⁷ Некои медиумски експерти, пак, сметаат дека не е етички Агенцијата, како регулаторно тело, да остварува приходи од орочени средства.¹⁸

Според претседателот на Советот, Лазо Петрушевски, пак, седниците се одржале зад затворени врати со цел да се заштитат доверливите

15 Центар за развој на медиуми, *Предлог решенија за подзаконски акти кои се во надлежност на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги*, Скопје, 2014. Достапно на: http://mdc.org.mk/wp-content/uploads/2014/07/crm_Dokument-za-javna-politika_avmu-podzakonski-akti_23072014.pdf. Пристапено на 12 април 2015.

16 Совет на Европа, *Препорака (2000) 23*. Достапно на: http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/doc/cm/rec%282000%29023%26expmem_en.asp. Пристапено на 10 април 2015.

17 Центарот за развој на медиуми во јануари 2015 година испратил прашања за износот на орочените средства до Агенцијата, врз основа на пристап до информации од јавен карактер, при што регулаторот одговорил дека има еден орочен депозит во износ од 25 милиони денари. Центар за развој на медиумите, *Мониторинг на спроведувањето на медиумското законодавство, на МИОА, на Собранието на РМ, на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги и на Македонската радиотелевизија*, март 2015 година, Скопје, стр. 5. Достапно на: www.mdc.org.mk. Пристапено на 1 август 2015.

18 Ибид.

**ИАКО РЕГУЛАТОРОТ
Е ДОЛЖЕН СЕКОГАШ
ДА ДЕЈСТВУВА НА
ТРАНСПАРЕНТЕН НАЧИН
И ДА БИДАТ ПРЕДМЕТ НА
ДЕМОКРАТСКА КОНТРОЛА,
ВО 2014 ГОДИНА ИМАШЕ
НЕКОЛУК ОТСТАПУВАЊА
ОД НАЧЕЛАТА НА
ТРАНСПАРЕНТНОСТ. НЕКОИ
СЕДНИЦИ БЕА ЗАТВОРЕНИ
ЗА ЗАИНТЕРЕСИРАНИТЕ
СТРАНИ, А НА ЈАВНОСТА НЕ
И БЕШЕ ДОЗВОЛЕН ПРИСТАП
ДО ОДРЕДЕНИ ФИНАНСИСКИ
ДОКУМЕНТИ.**

информации, како што се различните каматни стапки што банките и ги понудиле на Агенцијата. Тој објаснува дека орочувањето средства не е спротивно на законот: “Агенцијата не е толку финансиски моќна како другите регулаторни тела, така што парите од каматите се добредојдени. Потребни се финансиски средства за тековното работење на Агенцијата, како, на пример, за плаќање станарина за канцелариите, за вработените, тековните расходи, мониторингот на кабелските оператори низ целата земја ... Овие средства се прикажани во буџетот, секој кој знае економија, ќе разбере”.¹⁹

Од друга страна, претставниците на здруженијата на граѓани нагласуваат дека работата на Агенцијата е од јавен интерес, битна за јавноста и за демократскиот развој на државата, поради што таа мора да биде транспарентна по секоја основа, вклучувајќи го и “начинот на одржување на седниците, начинот на одлучување, внатрешните процедури и како се трошат парите, особено затоа што станува збор за јавни пари. Не треба да постои каков било исклучок во однос на транспарентноста на нејзиното дејствување, одлучување и креирање политики”.²⁰

Транспарентноста на Агенцијата, исто така, може да се оценува и преку записниците и донесените одлуки. Во основа, овие документи се детални и соодветно објаснети,²¹ што не беше секогаш случај во минатото. Записниците од седниците на Агенцијата и сите други документи се сега објавени на нејзината веб-страница, со што секому се овозможува да провери што било кажано и на кој начин гласал секој од членовите на Советот. Како што беше посочено од претседателот на Советот, Лазо Петрушевски: „сега секој член ја сноси одговорноста за својот глас.“²²

Сепак, според Центарот за развој на медиумите, некои од подзаконските акти биле усвоени без претходно објавување на нивните нацрт-верзии на веб-страницата на Агенцијата со цел да се овозможи 30-дневна јавна расправа, иако таквата можност е прецизирана во Законот (член 10).²³

19 Интервју со Лазо Петрушевски, претседател на Советот на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, 20 април 2015.

20 Интервју со претставници на Центарот за развој на медиумите, 31 март 2015.

21 Со цел да се зголеми транспарентноста на регулаторот, *Препораката (2000)* 23 на Советот на Европа јасно наведува дека “сите одлуки и сите усвоени регулативи од страна на регулаторните тела треба да бидат соодветно образложени во согласност со националното законодавство, да бидат отворени за разгледување од страна на надлежните инстанци во согласност со националното законодавство и да бидат ставени на располагање на јавноста”. Достапно на: http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/doc/cm/rec%282000%29023%26exrtem_en.asp. Пристапено на 15 април 2015.

22 Интервју со Лазо Петрушевски, претседател на Советот на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, 20 април 2015.

23 Центар за развој на медиумите, *Мониторинг на спроведувањето на медиумското законодавство, на МИОА, на Собранието на РМ, на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги и на Македонската радиотелевизија*, август 2014 година, Скопје, стр. 11. Достапно на: www.mdc.org.mk. Пристапено на 15 април 2015.

Оваа граѓанска организација побара од Агенцијата да ги објави платите на директорот и на неговиот заменик, месечниот надоместок на членовите на Советот, надоместокот за патни трошоци и за користење мобилни телефони. Тие тврдат дека јавноста има право да го знае износот на средствата што го добива секој избран или назначен службеник, бидејќи финансиската транспарентност е еден од основните принципи за одговорно и отчетно вршење на јавните овластувања.²⁴

Ова е особено важно, со цел да се спречат ситуации како онаа, кога во 2011 година ревизорските извештаи за работата на Советот за радиодифузија открија низа нерегуларности, како што е недостигот на финансиска документација за трошоците што се направени од страна на регулаторот за надградба на софтверот или за надворешните експерти, како и нерегуларности во користењето на службените возила.

Во однос на транспарентниот и балансиран однос кон радиодифузерите, некои од мерките што беа преземени од страна на Агенцијата против одредени медиуми во 2014 година беа оценети како контроверзни. За време на изборите во 2014 година, *ТВ Телма* и *ТВ 24 вести* (телевизии кои се сметаат за непристрасни, но и критични кон власта) беа обвинети од страна на директорот на Агенцијата (тогашниот претседател на Советот) дека се обиделе да манипулираат со гласачите преку објавување нереспектабилно истражување на јавното мислење.²⁵ Тој тврдеше дека двата радиодифузери ова го направиле за да обезбедат победа на кандидатот на опозицијата. Овој став стана дел од официјалниот извештај од мониторингот што го подготвуваат стручните служби на Агенцијата, кои првенствено го опишаа известувањето на *ТВ Телма* како „релативно урамнотежено.“²⁶

Индикации за селективниот пристап на Агенцијата кон медиумите се забележуваат и во Извештајот за напредокот на Македонија за 2014 година, во кој беше нагласено дека „продолжува загриженоста во однос на праведниот, објективен и транспарентен пристап“²⁷ на регулаторот. Претседателот на Советот, Петрушевски, не се согласува со оценката на Европската комисија, нагласувајќи дека новиот состав на Советот, за првпат во 20 години, го принудил сопственикот на комерцијалната *ТВ Сител* да избере дали ќе биде сопственик на медиум или парламентарец.

24 Центар за развој на медиумите, *Мониторинг на спроведувањето на медиумското законодавство*, на МИОА, на Собранието на РМ, на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги и на Македонската радиотелевизија, август 2014 година, Скопје, стр. 13. Достапно на: www.mdc.org.mk. Пристапено на 15 април 2015.

25 Трајчевски беше именуван за директор на Агенцијата во октомври 2014 година, а претходно беше претседател на Советот за радиодифузија.

26 “Непримерен напад на Трајчевски врз Телма“, *ТВ Телма*, 17 април 2014. Достапно на: www.telma.com.mk. Пристапено на 15 април 2015.

27 Европска комисија, *Извештај за напредокот на Македонија 2014*. Достапно на: http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2014/20141008-the-former-yugoslav-republic-of-macedonia-progress-report_en.pdf. Пристапено на 1 јули 2015.

„Погледнете ги мерките за казнување, тие се исти за сите, не попуштаме никому. Инициравме процедура за говор на омраза против новинар што важи за поддржувач на власта. Не правиме никаква разлика“²⁸.

Регулаторот, во изминатите неколку години, беше исто така критикуван затоа што не иницираше активности за заштита на политичкиот плурализам, кога тоа беше потребно. Тоа создава недоверба кај радиодифузерите дека Агенцијата има еднаков третман кон сите и индицира дека нејзините активности, можеби зависат од политичката наклонетост. На пример, јавниот сервис МРТ не известуваше за содржината на прислушкуваните телефонски разговори што беа обелоденети од страна на опозициската СДСМ во почетокот на 2015 година (пренесуваше само куси вести дека опозицијата одржала прес), иако скандалот откри корупција, незаконско мешање на Владата во судскиот систем, медиумите, јавната администрација, изборите итн. Член на Советот на Агенцијата предложи да се упати јавен повик до МРТ со што ќе се побара јавниот сервис да известува на професионален и објективен начин за оваа тема. Регулаторот го одби предлогот со образложение дека не треба да учествува во политички теми, тврдејќи дека МРТ има право да одлучи како да се третира материјалот што е презентираан од страна на опозицијата.²⁹

1.4 ТРАНСПАРЕНТНОСТ ВО ПРОЦЕДУРИТЕ ЗА ИЗДАВАЊЕ ДОЗВОЛИ И ТРАНСФОРМАЦИЈА НА ДОЗВОЛИТЕ

Доделувањето дозволи за телевизија и радио честопати беше предмет на критика во изминатите две децении, како во однос на политичката пристрасност, така и во однос на нетранспарентноста на постапката. Политичките притисоци врз регулаторот секогаш биле најизразени при доделувањето дозволи. Сопствениците на медиумите ги користеа електронските медиуми (особено телевизијата) како начин за вршење политичко влијание или за остварување на своите бизнис интереси. Поединци на клучни позиции во регулаторното тело, пак, ја искористуваа својата моќ при донесувањето одлуки поврзани со доделување значајни ресурси, како што се радиодифузните фреквенции, за лични придобивки, за добивање политичка поддршка од владејачката партија, за задржување на својата функција во регулаторот или добивање нова во други институции. Претходни истражувања јасно го опишаа и го документираа

28 Интервју со Лазо Петрушевски, претседател на Советот на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, 20 април 2015.

29 Агенција за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, ‘Записник од 19-та седница на Советот’. Достапно на: http://avmu.mk/images/Zapisnik_%d0%be%d0%B4_13_sednica.pdf. Пристапено на 18 мај 2015.

процесот на издавање дозволи како еден вид политички клиентелизам или институционална корупција во медиумскиот сектор во Македонија.³⁰

Иако законската процедура, критериумите и транспарентноста во процедурите за издавање дозволи беа јасно дефинирани во законите од 2005 и од 2013 година, примената на правилата отсекогаш претставувала проблем. Во обид да ги прикријат политичките притисоци и да им доделат дозволи на апликантите кои не ги задоволуваат условите поврзани со конфликтот на интерес или другите правни критериуми, процедурите за лиценцирање честопати беа прекршувани или беа недоволно транспарентни. Во минатото, во периодот 2008 – 2009 година, Советот за радиодифузија (СРД) додели нови аналогни дозволи со цел да ги исполни дадените ветувања кон новите сопственици на медиумите. Под притисок, пак, на други влијателни сопственици на медиуми кои почувствуваа дека нивните позиции се загрозувани од новоодојдените, Советот на сите им издаде дополнителни национални ТВ дозволи, со што ја реплицираше сопственичката структура.³¹ Најконтроверзен беше начинот на кој Советот за радиодифузија издаде нови дозволи во 2008 година, при што беа забележани неколку прекршувања на Законот, на тендерската документација и на правилата од Кодексот на однесување на регулаторот.³² Со таквото несоодветно однесување некои членови на Советот имаа за цел да стекнат политичка поддршка или да остварат лична корист.

Загриженоста поврзана со спроведувањето фер и транспарентни процедури при доделувањето дозволи во изминатите две години, произлегува од сомневањата за политичка мотивираност во неколку случаи, како што се: доделувањето дозвола за национално емитување на *Радио Слободна Македонија* во 2013 година и овозможување на шест локални ТВ станици да ги трансформираат своите дозволи во регионални. Сите овие медиуми се сметаат за блиски до владејачката партија. Одлуките за доделување дозволи во 2013 година не се објавени на веб-страницата на Агенцијата. За потребите на ова истражување беше доставено барање за пристап до информации од јавен карактер до Агенцијата во мај 2015 година, по што, регулаторот ги достави сите одлуки. Тие, главно, содржат технички информации и во нив нема ништо спорно. Меѓутоа, записниците од седниците на Советот отвораат сомнежи што се однесуваат на можни неправилности со правната документација или се поврзани со брзата постапка за доделување аналогни дозволи, и тоа само два месеца пред дигитализацијата што настапи во јуни 2013 година.

Радио Слободна Македонија сенатпреваруваше за дозвола за национален радиодифузер само со уште еден апликант. Според записниците, некои

30 Види кај Трпевска и Мицевски (2014).

31 Ибид. Стр. 262.

32 Ибид.

членови на Советот коментирале дека уште едно национално радио дополнително би го ослабило медиумскиот пазар.³³ Но, треба да се истакне дека ниту еден од двата апликанта за дозвола за национален радиодифузер не доставил документи со кои би го гарантирале финансирањето на деловните планови. И покрај тоа што претседателот на Советот изразил воздржаност околу дополнителната документација и на двата кандидата, тој подоцна образложил дека апликантите имале „добра намера“ и „треба да им биде дадена шанса.“³⁴ Земајќи предвид дека континуираните барања на претставниците на албанската заедница во Советот за доделување дозвола за национален радиодифузер на радио на албански јазик беа отфрлени поради „технички причини“, ненадејното доделување дозвола на *Радио Слободна Македонија* поттикнува дополнителни сомневања во политичката мотивираност на одлуката.

Радио Слободна Македонија започна со емитување на програмата во декември 2013 година и за само 20 дена заработило 240.000 евра од државното рекламирање.³⁵ Ненадејниот пораст на приходите на радиото и брзата процедура во која беше доделена дозвола без оглед на недостатоците, наведуваат на заклучок дека можеби постои политичка мотивација во целата постапка. Тоа дополнително се согледува и преку уредувачката политика на радиото која е наклонета кон владејачката партија ВМРО – ДПМНЕ.³⁶

Во исто време, неколку новинарски истражувачки текстови ги ставија во фокус шесте локални ТВ станици на кои им беше дадена дозвола за трансформирање на дозволите во регионални, а за кои постојат информации дека се купени од лица блиски до владејачката партија.³⁷ Овие телевизии беа купени во ист ден од страна на три компании, кои, исто така, биле основани во ист ден. Како што посочува претставник на граѓанското општество, „ова изгледа како организирана акција.“³⁸ Не постои очигледна поврзаност меѓу новите сопственици со политичките центри на моќ. Единствена врска меѓу ТВ станиците е значителниот приход што тие го

33 Агенција за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, 'Записник од 19-та седница на Советот'. Достапно на: http://avmu.mk/images/Zapisnik_%do%be%do%B4_13_sednica.pdf. Пристапено на 18 мај 2015.

34 Агенција за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, 'Записник од 35-та седница на Советот' јули 2013. Достапно на: http://avmu.mk/images/usvoen_Zapisnik_od_35_sednica_-_2013.pdf. Пристапено на 18 мај 2015.

35 "Радио Слободна Македонија има близанак телевизија", База на податоци за медиумската сопственост *MediaPedia*. Достапно на: <http://mediapedia.mk/istrazuvanja/>. Пристапено на 10 мај 2015.

36 Ибид.

37 "Нова медиумска жетва во владиниот рекламен комбајн", База на податоци за медиумската сопственост *MediaPedia*. Достапно на: <http://mediapedia.mk/istrazuvanja/>. Пристапено на 10 април 2015.

38 Интервју со претставници на Центарот за развој на медиумите, 31 март 2015.

**ВЛАДЕЈАЧКИТЕ ПОЛИТИЧКИ
ЦЕНТРИ СЕ ОБИДУВААТ ДА
СОЗДАДАТ ЕДЕН ВИД "ТВ
МРЕЖА" НА ПОДДРЖУВАЧКИ
МЕДИУМИ НА ЛОКАЛНО
И НА РЕГИОНАЛНО НИВО.
ОВИЕ МРЕЖИ СЕ ОДРЖУВААТ
ПРЕКУ ДРЖАВНОТО
РЕКЛАМИРАЊЕ И СЛУЖАТ
КАКО ПРОШИРЕНИ
„ЗОНИ“ НА ПОЛИТИЧКАТА
ПРОПАГАНДА, КАДЕ ШТО
ЈАВНИТЕ ПАРИ СЕ КОРИСТАТ
ЗА КОЛОНИЗАЦИЈА НА
ЈАВНИОТ ПРОСТОР ОД
СТРАНА НА ОДРЕДЕНИ
ПОЛИТИЧКИ ГРУПИ.**

добивале од државното рекламирање. По 2014 година, некои регионални ТВ станици ненадејно почнаа да добиваат стотици реклами повеќе од другите, а меѓу нив беа и овие шест. Откако во одредени медиуми на локално ниво почнаа да се „влеваат“ државните реклами, се отворија сомнежи за нивна политичка поврзаност со владејачката партија.³⁹ Претставник на еден радиодифузер опишува на кој начин таквите политички поврзани актери влијаат врз пазарот: „Регионалните ТВ станици беа ребрендирани, добро опремени и беше ангажиран нов кадар. Тие емитуваат поскапи програми, отколку што може да си дозволат. Со оглед на тоа што се обезбедени во финансиска и програмска смисла, тие всушност, претставуваат сериозна конкуренција за локалните телевизии на локалниот пазар на медиуми.“⁴⁰

Претседателот на Советот на Агенцијата, Петрушевски, објаснува дека Агенцијата дозволила промена на сопствеништвото на шесте локални ТВ станици и нивна трансформација во регионални радиодифузери откако стручните служби на регулаторот не потврдиле медиумска концентрација.⁴¹ Агенцијата, всушност нема моќ да ги проверува скриените врски меѓу политичките центри на моќ и радиодифузерите.

По истражувањето на транспарентноста на регулаторот и на неговиот непристрасен однос кон радиодифузерите, може да се потврди дека постојат индикации за политичка заднина во некои од одлуките за доделување дозволи. Таквиот развој на настаните во последните две години сигнализира дека владејачките политички центри се обидуваат да создадат еден вид “ТВ мрежа” на поддржувачки медиуми на локално и на регионално ниво. Оваа матрица е надградба и проширување на моделот на „колонизација“ на влијателните национални медиуми од страна на владејачката партија. Овие мрежи се одржуваат преку државното рекламирање што се доделува од Буџетот на државата. Тие служат како проширени „зони“ на политичката пропаганда каде што јавните пари се користат за колонизација на јавниот простор од страна на одредени политички групи. Во таков амбиент, независноста и транспарентноста на регулаторот и неговата моќ да се справи со заканите и да го заштити политичкиот плурализам во медиумите, се од витално значење.

39 База на податоци за медиумската сопственост *MediaPedia*. Достапно на: www.media-pedia.mk. Пристапено на 18 мај 2015.

40 Интервју со анонимен претставник на радиодифузер, 10 април 2015.

41 Интервју со Лазо Петрушевски, претседател на Советот на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, 20 април 2015.

2 ЗАКЛУЧОЦИ

И покрај тоа што новиот Закон за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги (2013) дополнително ги зајакнува основите за зголемување на транспарентноста и одговорноста во работењето на регулаторот, сепак во праксата често има случаи кога правилата се почитуваат само формално. Процедурите за именување членови на Советот на Агенцијата, објавувањето на финансиските документи или процедурите за доделување дозволи, што е суштината на законодавството и на европските стандарди, понекогаш се занемаруваат.

Независноста на регулаторното тело претставува едно од најспорните прашања во областа на медиумската политика во изминатите две децении. Именувањето членови на регулаторот беше и останува под силно влијание на владејачките политички партии. И покрај тоа што во законите од 2005 и од 2013 беа вградени механизми со цел да се спречи злоупотребата на регулаторот за политички и бизнис интереси, за негови членови често беа именувани политички соодветни кадри, наместо истакнати професионалци. Оваа практика резултираше со некомпетентно регулаторно тело, подложно на политички и бизнис влијанија, кое честопати носеше одлуки во корист на таквите интереси.

Продолжувањето на мандатот на старите членови на Советот, по усвојувањето на нов закон во 2005 и во 2013 година не придонесува кон стекнување кредибилитет и доверба во независноста на регулаторот. Тоа е против духот на законот и на меѓународните стандарди, и е клучна причина за зајакнување на клиентелистичките врски.

Процедурите на доделување дозволи продолжуваат да бидат главната причина за загриженост. Постојат сомневања дали навистина процедурите за лиценцирање се целосно отворени, непристрасни и регуларни. Некои информации укажуваат на тоа дека постапката за доделување дозволи или за трансформирање на дозволите на одредени медиуми блиски до владејачката партија е однапред утврдена. Ваквите практики придонесуваат за недоверба во регулаторот и во неговата посветеност на транспарентноста, како еден од клучните принципи за заштита на неговата независност.

И покрај недостигот на одредба во Законот од 2013 година со која јасно се истакнува дека работата на регулаторот е јавна, Советот на Агенцијата ја искажа својата определба да ги почитува принципите на транспарентност во самиот Деловник. Советот прави обиди да покаже поголема транспарентност и одговорност во очите на јавноста и групите од интерес преку различни механизми. Тоа е, секако, позитивен чекор во споредба со претходните состави на регулаторното тело. Сепак, кога на дневен ред се информации за финансиското работење на регулаторот или треба да и'

се презентираат на јавноста, однесувањето на регулаторот е спротивно. Во таквите случаи, транспарентноста е нарушена. Дискусијата и одлучувањето на затворени седници или одржувањето т.н. „координативни“ состаноци пред седниците чија содржина останува непозната, ги зголемува сомнежите дека регулаторот не е целосно транспарентен и отчетен во својата работа.

3 ПРЕПОРАКИ

1. Системот заснован на заслуги, определен со Законот, треба да биде целосно, независно и непристрасно применет во процедурите за именување на членовите на Советот на Агенцијата. Секое именување на членовите на регулаторното тело треба да биде јавно дискутирано во тек на парламентарната процедура, при што ќе се земат предвид експертизата, квалификациите, исклучителните достигнувања и кредибилитетот на кандидатите, потребни за извршување на активностите на регулаторот, како и за зајакнување на јавниот интерес во рамки на мисијата на регулаторот.
2. Агенцијата треба да демонстрира целосна транспарентност на сите одлуки и активности, кои треба да бидат проследени со детално образложение, а особено во оние случаи за кои постојат спорни информации. Регулаторот може да го ограничи пристапот до информации единствено за стриктно доверливи прашања, при што ќе му даде приоритет на јавниот интерес.
3. Агенцијата треба да ги носи одлуките за доделување дозволи на отворен, транспарентен и непристрасен начин, при што тие ќе бидат отворени за јавна контрола, со што можностите за политички притисоци и влијанија ќе се сведат на минимално ниво.
4. Во процесот на доделување дозволи, Агенцијата треба да го земе предвид нивото на политички плурализам и треба да преземе мерки за негово зајакнување, особено во телевизискиот сектор.
5. Агенцијата треба понатаму да ја зајакнува својата улога во рамки на медиумскиот систем, преку развивање и споделување на својата експертиза, податоци и анализи. Преку честа комуникација со јавноста, регулаторот може да ја стекне довербата на јавноста и да ја искористи за заштита на сопствената независност, во однос на одредени политички и бизнис интереси, како и за едукација на јавноста.

ИЗВОРИ

- АВМУ, 'Записник од 13-та седница на Советот', 30 март 2015. Достапно на: http://avmu.mk/images/Zapisnik_%do%be%do%B4_13_sednica.pdf. Пристапено на 18 мај 2015.
- АВМУ, 'Записник од 19-та седница на Советот', 17 април 2013. Достапно на: http://avmu.mk/images/usvoen_Zapisnik_od_19_sednica_-_so_prilozi_zabeleskite_na_clenovite.pdf. Пристапено на 18 мај 2015.
- АВМУ, 'Записник од 35-та седница на Советот', 15 јули, 2013. Достапно на: http://avmu.mk/images/usvoen_Zapisnik_od_35_sednica_-_2013.pdf. Пристапено на 18 мај 2015.
- Совет на Европа, *Препорака (2000) 23*. Достапно на: http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/doc/cm/res%282000%29023%26expmem_en.asp. Пристапено на 2 април 2015.
- Европска Комисија, *ИНДИРЕГ Индикатори за независно и ефикасно функционирање на аудиовизуелни медиумски услуги за заради спроведување на правилата на Директивата за АВМУ*, 2011. Достапно на: http://ec.europa.eu/archives/information_society/avpolicy/docs/library/studies/regulators/final_report.pdf. Пристапено на 2 април 2015.
- Европска комисија, *Извештај за напредокот на Македонија 2014*. Достапно на: http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2014/20141008-the-former-yugoslav-republic-of-macedonia-progress-report_en.pdf. Пристапено на 1 јули 2015.
- Македонски институт за медиуми, *Развој на медиумите во Македонија според индикаторите на УНЕСКО*, Скопје, 2012, стр. 23. Достапно на: <http://mim.org.mk/mk/istrazuvanja/item/408-analiza-za-razvojot-na-mediumite>. Пристапено на 10 мај 2015.
- Центар за развој на медиумите, *Мониторинг на спроведувањето на медиумското законодавство, на МИОА, на Собранието на РМ, на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги и на Македонската радиотелевизија*, март 2014 година, Скопје. Достапно на: www.mdc.org.mk. Пристапено на 5 мај 2015.
- Центар за развој на медиумите, *Мониторинг на спроведувањето на медиумското законодавство, на МИОА, на Собранието на РМ, на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги и на Македонската радиотелевизија*, август 2014 година, Скопје. Достапно на: www.mdc.org.mk. Пристапено на 5 мај 2015.
- Центар за развој на медиуми, *Предлог решенија за подзаконски акти кои се во надлежност на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги*, Скопје, 2014. Достапно на: http://mdc.org.mk/wp-content/uploads/2014/07/crm_Dokument-za-javna-politika_avmu-podzakonski-akti_23072014.pdf. Пристапено на 10 мај 2015.
- Трпевска, С. и Мицевски, И., 'Македонија' во „Зошто е важен интегритетот на медиумите“, Мировен институт, Љубљана, 2014.
- 'Закон за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги', 2013. Достапно на: www.avmu.mk. Пристапено на 2 април 2015.

НАПИСИ И ИЗВЕШТАИ ВО МЕДИУМИТЕ

„Непримерен напад на Трајчевски врз
Телма”, *ТВ Телма*, 17 април 2014.
Достапно на: www.telma.com.mk.
Пристапено на 15 април 2015.

„Нова медиумска жетва во владиниот
рекламен комбајн”, База на податоци
за медиумската сопственост
MediaPedia, 2015. Достапно на:

<http://mediapedia.mk/istrazuvanja>.
Пристапено на 10 април 2015.

„Радио Слободна Македонија има близнак
телевизија”, База на податоци за
медиумската сопственост *MediaPedia*,
2015. Достапно на: [http://mediapedia.
mk/istrazuvanja](http://mediapedia.mk/istrazuvanja). Пристапено на 10 мај
2015.

ЛИСТА НА ИНТЕРВЈУА

Интервју со претставници на Центарот за
развој на медиумите, 31 март 2015.

Интервју со анонимен сопственик на
национален радиодифузер, 10 април
2015.

Интервју со Лазо Петрушевски,
Претседател на Советот на Агенцијата
за аудио и аудиовизуелни медиумски
услуги, 20 април 2015.

АВТОР

ВЕСНА НИКОДИНОСКА, магистер по глобални комуникации на Американскиот
универзитет во Париз. Работи како раководител на проекти и
истражувач во Македонскиот институт за медиуми во Скопје.

МОНИТОРИНГ НА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈАТА
НА ЗАКОНОТ ЗА АУДИО И АУДИОВИЗУЕЛНИ
МЕДИУМСКИ УСЛУГИ ВО МАКЕДОНИЈА

ТРАНСПАРЕНТНОСТА НА РЕГУЛАТОРОТ
ЗАЈАКНАТА, НО НЕ Е ЦЕЛОСНО СПРОВЕДЕНА

АВТОР Весна Николинска УРЕДНИК Бранкица
Петковиќ АСИСТЕНТИ Јована Михајловиќ
Трбовц, Славчо Миленковски РЕДАКЦИЈА Биљана
Петковска ИЗДАВАЧ Македонски институт за
медиуми, Јуриј Гагарин, 17-1/1, Скопје, www.mim.org.mk.
ДИЗАЈН Дак, Љубљана, 2015.

Содржината на извештајот е одговорност единствено на
Мировниот институт и на Македонскиот институт за
медиуми, и во никој случај не може да се смета дека ги
одражува ставовите на Европската Унија.

Овој извештај е изработен во рамки
на проектот Медиумска опсерваторија
на Југоисточна Европа, финансиран од
Европската Унија.
<http://www.mediaobservatory.net>.